

Náučný chodník Velká Rača

Kraj:	Žilinský
Okres:	Čadca
Geomorfologická jednotka:	Kysucké Beskydy
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Kysuce a národná prírodná rezervácia Velká Rača
Prístup:	bus Oščadnica, Dedovka, Velká Rača
Východisko:	Oščadnica-Dedovka, turistické rázcestie (začiatok žltej značky), resp. parkovisko v závere doliny Dedovky
Trasa:	Oščadnica-Dedovka (645 m n. m.) - osada Zadedová - sedlo Príslop (turistické rázcestie Ž × Z) - turistické rázcestie (M × Z) Chaty na Rači (935 m n. m.) - Velká Rača (1 236 m n. m.)
Dĺžka, prevýšenie:	7,2 km, prevýšenie 660 m
Čas prechodu:	4 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je súbežná po sedlo Príslop so žltou a následne so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1997; 2001 rekonštrukcia

Aktuálny stav: Informačné panely v teréne neexistujú (2019), no v druhej časti trasy ich „nahrádzajú“ nové, z iného projektu.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: ŠOP SR, Správa CHKO Kysuce, U Tomali 1511, 022 01 Čadca, tel. 041 / 4335 606

Poznámky: (1) Opis náučného chodníka v databáze ponechávame napriek neexistencii informačných panelov pre jeho dobrú dostupnosť (priechodnosť) po turistických značkách a najmä pre atraktivitu prírodných fenoménov jeho trasy. (2) Za snehu a priaznivých podmienok je trasa schodná na lyžiach (prvá časť bežky, druhá skialp).

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Vzhľadom na prevýšenie a dĺžku odporúčame pre starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Oščadnica. Rozľahlá obec s rozptýleným osídlením na severozápadnom Slovensku východne od Čadce v západnej časti Kysuckých Beskýd po celej dĺžke 10 km dlhej doliny rovnomenného potoka a jeho prítokov (Hrabovec, Dedovka a i.) pri slovensko-poľskej štátnej hranici. Prvá písomná zmienka je z roku 1579, no počiatky valašského a neskoršieho kopaničiarskeho osídľovania sa predpokladajú už okolo roku 1500. Územie patrilo panstvám Budatín a Strečno. Obyvatelia sa zaoberali chovom dobytky a oviec, drevorubačstvom, povozníctvom, výrobou šindľa, pestovaním ľanu ap. Obec okrem centrálnej časti tvorí 22 osád, z ktorých sa niektoré rozkladajú vo výške okolo 700 m n. m. V pôvodne barokovo-klasicistickom kostole z roku 1804 bol pri prestavbe po roku 1940 nahradený hlavný drevený oltár novým z umelého mramoru s monumentálnou mramorovou sochou Panny Márie akademického sochára Vojtecha Ihriského (1899 - 1988), rodáka z Krásna nad Kysucou. Začiatkom 20. storočia bol na západnom okraji obce vybudovaný kaštieľ s parkom. Vo svahu nad centrom vznikla v roku 1948 kalvária s kamenným kostolom z vďaky za to, že boje druhej svetovej vojny obec obišli. V 60. rokoch 20. storočia pri vyhľadávaní prípadných ropných nálezísk vznikol v lokalite Hanzlov v západnej časti obce prieskumný vrt slanej jódo-brómovej minerálnej vody s teplotou 26 - 28 °C v hĺbke 1 km. Každoročne sa v obci koná Oščadnická heligónka - najstaršia národná prehliadka heligonkárov s medzinárodnou účasťou. Významným prvkom cestovného ruchu okrem kaštieľa s Kysuckou galériou (viac v samostatnom hesle náučného chodníka Javorské) je rekreačné stredisko na Veľkej Rači s početnými zariadeniami najmä pre zimné športy (Dedovka, Lalíky).

Národná prírodná rezervácia Veľká Rača. Rozsiahle chránené územie východne od Oščadnice v najvyššej časti Kysuckých Beskýd popri slovensko-poľskej štátnej hranici vyhlásené v roku 1976 na ochranu lesných spoločenstiev bukových jedlín ako ukážky zvyškov prirodzených lesov Kysúc pre potreby lesníckeho výskumu a na zachovanie krajinného rázu vrcholovej časti masívu s vrcholmi Malá Rača / Mała Racza (1 153 m), Veľká Rača / Wielka Racza (1 236 m) a Úplaz / Obłaz (1 042 m). Masív budujú najmä pieskovcové a menej ílovcové komplexy. Na chrbte západnej rázsochy sa v rámci rezervácie vyskytujú nevelké pseudokrasové rozsadlinové jaskyne **Skálna diera I** a **Malá skálna**

diera (Skalná diera II) s dĺžkou 22 a 9 m, ktoré vznikli rozpadom lavíc pieskovcov. Pieskovcové vrstvy sú zvrásnené do dlhých, prevažne ležatých vrás. Časť ramena jednej z nich je dobre sledovateľná vo viacerých odkryvoch vo vrcholovej oblasti priamo na náučnom chodníku od Skalných dier až po vrchol Veľkej Rače. Rezervácia je refúgiom ohrozených a vzácných druhov živočíchov a rastlín nadregionálneho významu. Na bezlesnom vrchole Veľkej Rače bola v roku 1997 z iniciatívy Milana Tomana vybudovaná vyhlídková plošina, v roku 1999 tu otvorili turistický hraničný prechod Oščadnica-Veľká Rača/Rycerka Górna-Wielka Racza a v roku 2010 pribudol poľsko-česko-slovenský zmierovací kríž („Nech sme všetci jedno“). Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Kysucké Beskydy (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Klubinský potok. Nevelké chránené územie severne od Klubiny na dne Klubinskej doliny vyhlásené v roku 2000 na ochranu aluviálnych jelšových porastov na strednom toku Klubinského potoka s výskytom viacerých vzácných druhov rastlín. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Kysucké Beskydy (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Kysucké Beskydy. Rozlohou nevelké pohorie na severozápade Slovenska na slovensko-poľskom pohraničí medzi Skalitým, Čadcou, Zborovom a severnou časťou územia Novej Bystrice susediace na severe s Jablunkovskými medzihorím, na západe a juhu s Turzovskou vrchovinou a Kysuckou vrchovinou a na východe sa v závere doliny Vychylovky stýkajúce s Oravskými Beskydami. Za severovýchodným ohraničením slovensko-poľskou štátnou hranicou pokračuje ako Beskid Żywiecko-Kysucki. Geologická stavba je monotónna budovaná paleogénnymi flyšovými horninami (pieskovce a ílovce) s príkrovovo-vrásovou štruktúrou porušenou zlomami. Hladko modelovaný hornatinový reliéf je najmä na západe členitý, východná časť je masívnejšia a vyššia kulminujúc vrchom Veľká Rača / Wielka Racza (1 236 m n. m.), ktorá je významným centrom turistiky a lyžovania. Pomerne hlboké doliny so strmými svahmi a geologické a klimatické podmienky majú odraz v hojnom výskyte zosuvov. Územie odvodňujú prítoky Bystrice (Veľký potok, Klubinský potok), Kysuce (Oščadnica), Čierňanky (Čadečanka, Vreščovka). Povrch je čiastočne odlesnený, trávnaté horské chrbty sa striedajú s plochami sekundárnych, prevažne smrekových lesov. Zvyšky prirodzených lesov sú zachované len lokálne, napr. bukové jedliny na Veľkej Rači. V nižších polohách sa vyskytuje mnoho kopaničiarskych osád so zachovanou pôvodnou ľudovou architektúrou. Stredná a východná časť geomorfologického celku (teda jeho vyššie polohy) je súčasťou Chránenej krajiny Kysuce.

Názvy (bývalých) informačných panelov

1. Osídlenie
2. Lesy
3. Rekreácia versus príroda
4. Národná prírodná rezervácia Veľká Rača
5. Podložie, pôdy
6. Veľká Rača

Informačné panely v teréne nestoja (2019). Pozri poznámku vyššie.

